

DRAMAN CAMI'İ, İSTANBUL

CM 106

TB (19)

TE (20)

TM (92)

AKF-SC-P-11

SARIFLI

Ölçü = 19.9.1975

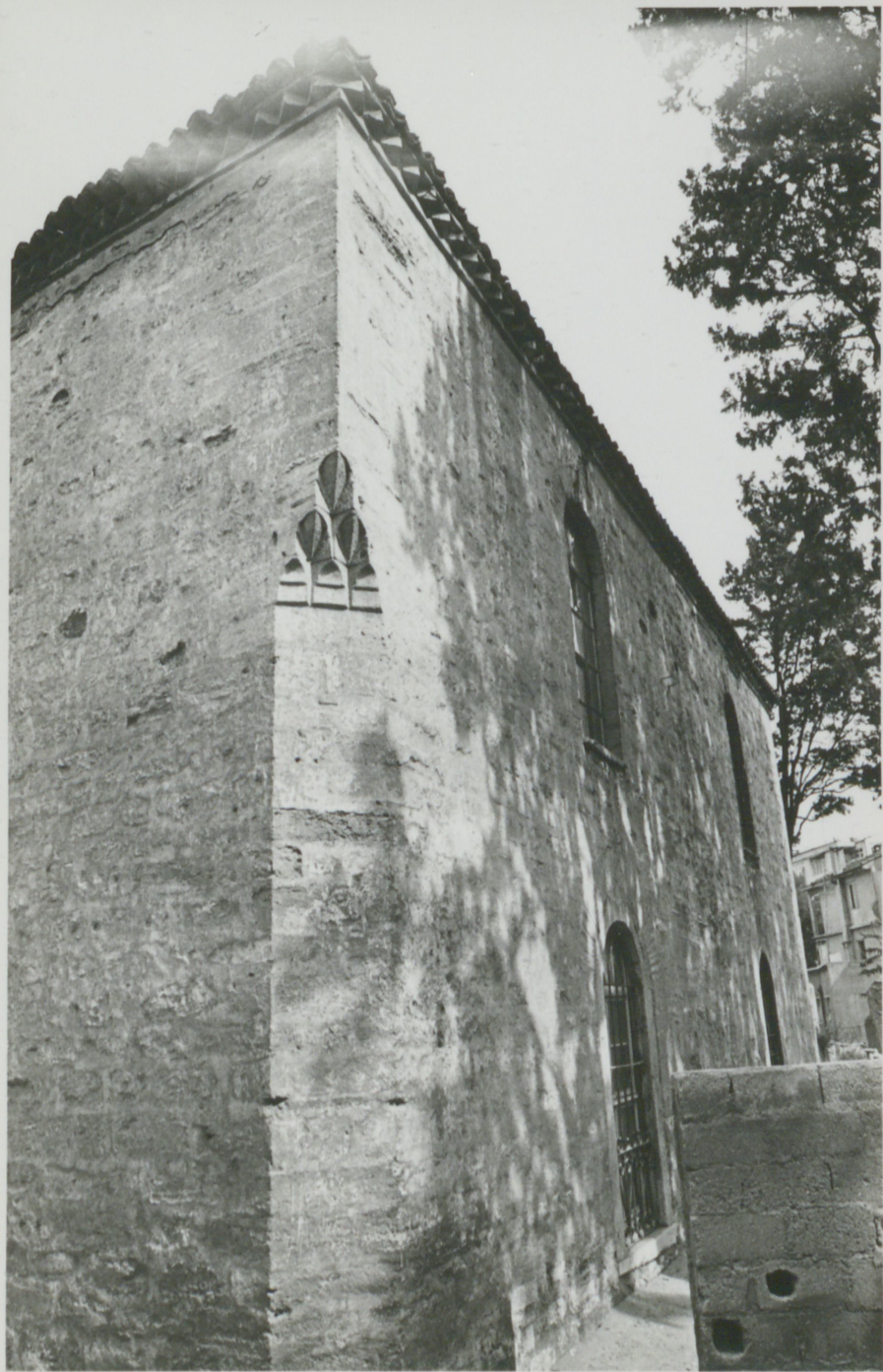

نهاد جهان سلطان عثمان بخت کیم

عالم دران این ایدود حردین حضرت ایدو

دو سیرمال وصال سرکال

بماند طبعی شای اول شاه مرعیت عزال

کوری کورین ایدو اسما این ایدو عالم

ایریت سیدت باسن ایدو این

عمر خیر ایدو این ایدو

ایرین در کار جهان ایدو

ایرین ایدو در کورین ایدو

ایرین ایدو در کورین ایدو

1102

10/

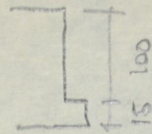
(19)

DRAGMAN 1975

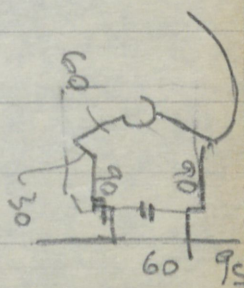
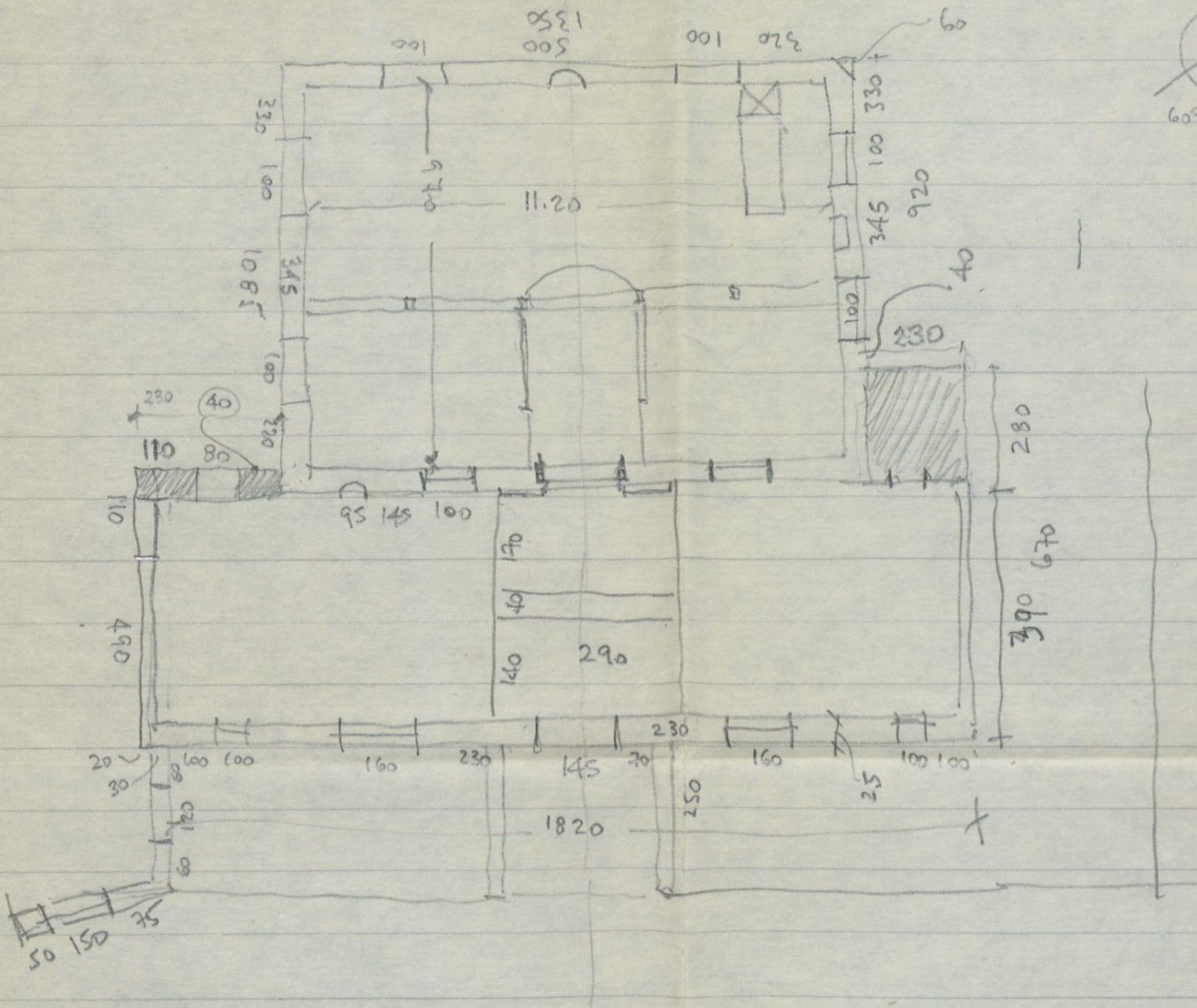
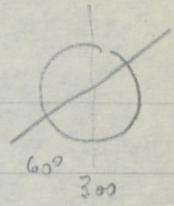
17.

Drayman 19.9.1975

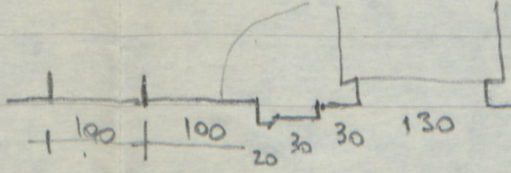
arka duvar
130

kesme taş, horasan harç,
pen. tuğla kapı kemer
Tavanı da yine elci bir
süve geçirtmiş.

duvar kapısı mermer

zwehale sıyah. büyük basık kemer, üstünde kitabe
ön kesim kapalı - tuğla, beton tavan.

فتحیه قربنده (دراغمان) جامعی . تاریخی :

عز و جاهله کاولدی یونس بک
یاپدی بو جامع شریفی اول
روح قدسی دیدی اودم تاریخ
ترجمان شه جهان آرا
قیلهرق عون حتی راهما
دار طاعات و منزل صالحا

سنه

۹۴۸

زنجیرلی قیو قربنده (اوج باش) جامعی : معمارسنان بناسیدر . بو جا اعلک

[*] چاندارلی قره خلیل زاده لردندر . ۹۰۵ تاریخنده (ایشه بختی) ده وفات

ایتمشدر .

Bir hoşca eyyâmı safâlar sürdük
Dirağmanlı şehbâz ile beraber

Germâbei dilde geçdik âgünce
Cümle yârânımız eylesun ezber

Onsekiz yaşıyla nakşoldu tarih
«Delfeslim güzeller şahım o berber»

1295 + 18 = 1313 (M. 1895-1896)

DIRAĞMAN CADDESİ — Dervişali (Karagümrükde), Hamamî Muhiddin (Fener) ve Kasım Gönânî (Fener) mahalleleri arasında sınır yoldur; Salmatomruk ve Sultañçemesi Caddesinin kavuşak yeri ile Fethiye Caddesi arasındadır; Fethiye Caddesi tarafından gelindiğine göre sol yanı boydan boya Dervişali Mahallesi kenarındır, diğer iki mahalle sağ yanını kaplar; Dervişali Mahallesi'nin Tercümanyunus, Dilmaç, Tercümanyunus Mescidi, Kefeî, Senâ, Arı, Tetik; Hamamî Muhiddin Mahal-

lesinin Cebken, Kasım Gönânî Mahallesi'nin Keçeci, Tatlıcı sokakları, ve son iki mahalle arasında sınır yol olan Kesmekaya Caddesi ile kavuşakları vardır (1934 Belediye Şehir Rehberi, pafta 7/108; pafta 8/107 ve 111).

Fethiye Caddesi tarafından gelindiğine göre, iki araba geçecek genişlikde, paket taşı döşeli olarak başlar. Yolun ortalarına doğru sol kolda, Kefeî Camii'nin arkasına rastlayan bayır kaymış ve yolun bu kısmı daralmış bulunuyordu. Muallim Naci İlkokulu bu Cadde üzerindedir; 1 manav, 4 bakkal, 1 dokumacı, 1 kahvehâne, 1 berber, 1 tursucu, 1 ekmek fırını, 1 yorgancı, 1 doğramacı vardır; ev ve dükkânların kapu numaraları 1-93 ve 2-94 dür (mayıs 1966).

Hakkı GÖKTÜRK

DIRAĞMAN CAMİİ — Fâtih civarında Çarşamba semtinin batısında, kendi adına nispetle anılan semtde, 1934 Belediye Şehir Rehberine göre Karagümrük Nâhiyesinin Dervişali Mahallesi'nde Dırağman Caddesi üzerindedir (adı geçen rehberde pafta 7/108).

Hadikatül Cevâmî şu mâlûmâtı veriyor: «Bânisi Tercüman Yunus Ağa önce mekteb binâ idüb sonra bu camie başlamış ve cami tamam olmadan vefât idüb mihrab duvarı önüne defnedilmiş, Camii birâderi Mustafa Ağa tamamlamışdır, kapusunun üstündeki tarihi budur:

İzzet câh ile ki oldu Yunus Bey

Tercümanî şehi cihan ârâ

Yapdı bu mescidi şerif ol

Kıhuber avnü lüft âna Hüda

Rûhi kudsi didi o dem târih

«Dâri taatü menzili sulchâ»

947 (1540-1541)

Dırağman Camii
(Resim: Büyükeremli)

«Camii şerifin avlusunda üç kapusu olup merdivenli kapusunun dış yüzündeki iki beyitlik farsca tarih Şeyhülislam Ebüssuud Efendindir :

YA Rab ci münâsib in ki orâ (corâ)

Hursid bûd becâyi gülmiş

Ridvan cü did in binâ rast

«Yek der Bihist» süff tarih

941 (1534-1535)

(Hadikanın matbû nüshasında her iki tarih manzûmesinin tarih rakamları 948 olarak yazılmıştır; baskıda mürettib hatası olduğunu zan ediyoruz; türkçe manzûmede metnin hiç bir yeri 947 yi 948 e çıkaracak bir «elif = l» harfi kabul edemez. Farsca manzûmede de 941 rakamını 948 yapacak bir tamiye göremedik. Farsca tarihin camie başladığında, türkçe tarihin de hayratın hitâmında yazılmış olduğunu zan ediyoruz).

Şehinşâbr cihan Sultan Ahmed Hâmî Sâlis kim
Hatâlardan emin ide vücûdun Hazreti Rahman

Vücûhi hayra mâil hakka kaail husrevî kâmil
Cihâne lütfi şâmil pâdisâhu merhamet unvan

Görünce muhterik bu câmiî ol dâveri âlem
İdûb teşyidine himmet binâsan eyledi ferman

Aceb hayri cezile eyledi tevfiik ani Allâh
Ola makbul dergâhu Cenâbı İzidi Mennan

Tamam oldukda târihin didi Sâhib duâ gûyi
«Bu ra'na mâbedi Sultan Ahmed itti âbâdan»

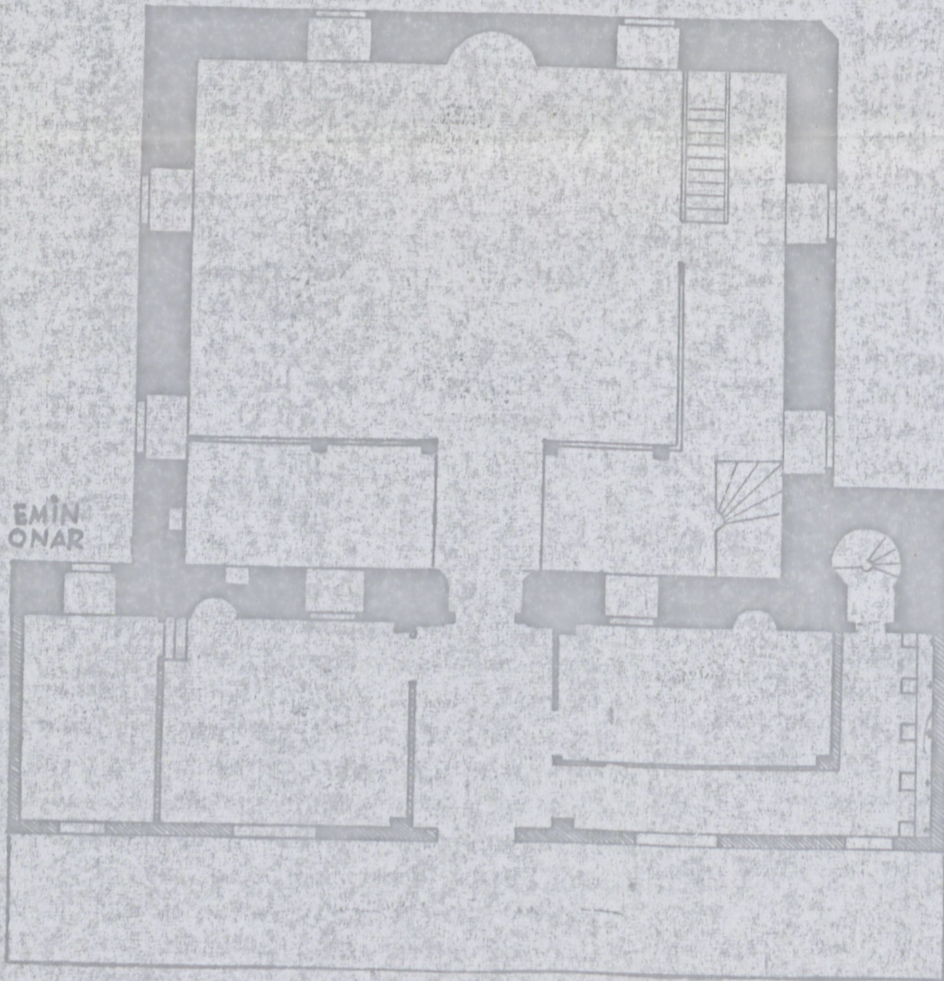
H. 1142 (M. 1729-1730)

Merdivenli avlu kapusunun iç yüzünde Üçüncü Sultan Ahmedin yangından sonra camiinin ihyâsı kitâbesi vardır ki Hadikatül Cevâmi bu kitâbeyi kaydetmemiştir; devrin şâirlerinden Sâhib tarafından yazılmış bu manzum târih kitâbesi de şudur :

«Avlu kapusundaki merdivenden çarşı bo-

yu yola inildikde cami-
in karşısındaki köşede
adı geçen Mustafa Ağa
bir dârülkurâ yaptı-
mıştır. Bu çamide cu-
ma şeyhi (vâizi) olan-
lardan Nureddinzâde
Şeyh Mustafa Musla-
haddin Efendi camiinin
bitişindeki menzili
satın alıp oraya bir zâ-
viye (tekke) yapılarak
Dirağman Camiinin
cuma şeyhlerine meşrû-
ta olarak vakfetmiştir,
kendisi hicri 1004 (M.
1595-1596) tarihinde ve-
fât ederek Tercüman
Yunus Beyin yanına
defnedilmiştir (B.: Di-
rağman Tekkesi)» (Ha-
dikatül Cevâmi, cild
I.).

Tahsin Öz, 1962 de
neşredilmiş «İstanbul
Camileri» isimli eserinde
şunları yazıyor: «Bâ-
nisi Kanunu Sultan Sü-
leyman devrinin tercü-

Dirağman Camii
(Plân - Kroki: Emin Onar)

manlarından Yunus Ağa olup mâbed vefâtı üzerine kardesi Mustafa Ağa tarafından 1541 (948) de tamamlanmıştır. Kare plânlı olup tek kubbelidir. Kapu kitabesi Ebüssuud Efendi eseri olup farscadır. Mâbed 1729 da yandığınan Ahmed III. ihyâ etmiştir. Mektebi vardır.

Zamanımızda Dırağman Camii kubbeli değildir, kiremitli ahşab çatı ile örtülüdür; Üstad Tahsin Öz, aynı hatâyı Defterdar Camiinde de yapmıştır; anlaşıyor ki son eseri olan İstanbul Camileri yazarken, mevcut Camileri gidip görmemiştir.

Dırağman Camii hakkında 9 eylül 1326 (22 eylül 1914) tarihli Sabah Gazetesinde şu yazı vardır: «Çarşanbada Dırağmanda Dırağman Yunus Camii mâili inhidam olup yıkıldı; enkaazi tevdiden inşâsına kadar arsasında kaldı». Sabah Gazetesinin bu kaydına göre zamanımızdaki binâ 1914 den sonra yapılmıştır.

Dırağman Camiinin ilk yapısı, «Tezkiretül Bünyan»ın kaydına göre bir Mimar Sinan eseri idi.

Hadikatül Cevamiin çarşı boyu olarak kaydettiği Dırağman Caddesinden gelindiğine göre Camii avlusuna yirmi ikişer basamaklı çifte taş merdivenle çıkılır. Camii avlusunun sol tarafındadır. Kare plânlı kesme taşdan, ve son cemaat yeri ahşab olup üstü kiremitli ahşab çatı ile örtülmüştür. Taş minârelidir. Ahşab son cemaat yerinin avluya bakar üç penceresi vardır.

Son cemaat yerinin sağında ve solunda câmekânlı iki bölme vardır; sağ taraftaki bölmenin yanında bir aralık görülür, bu aralıkta abdest almak için beş musluklu bir taş tekne vardır; minâre kapusu da buradadır.

İbâdet sahnına girilince iki yanda iki mak-sûre vardır, üstdeki kadınlar mahfiline sağdaki maksûreden ahşab bir merdivenle çıkılır. Duvarlarında altlı üstlü ikişer pencere vardır, yanı camii 16 pencere ile aydınlatılmıştır. Ahşab minberi kafeslidir. Duvarları Camii ve mes-cidlerde buluna gelen levhalarla tezyin edilmiştir. Mihrab duvarında bir çalar saat, bir dolap-kişlik, mihrabın iki yanından birer büyük beşer küçük bakır şamdan bulunmaktadır.

Camiin hazîresi mihrab duvarı ile sol duvar önüne rastlar; bânisinin kabri mihrab duvarı önünde bir servi ağacının altındadır.

Hazirenin arkasında, sokak üzerinde kö-

şede, kare plânlı ve kâgir, kubbeli bir tekke vardır (B.: Dırağman Tekkesi). Dırağman Camii Sokağı ile Tercüman Yunus Sokağı kavuşuğında da tekkenin şeyh meşrûtası ahşab bir ev bulunmakta olup 1966 ekiminde mesken olarak kullanılmakta idi (ekim 1966).

Hakkı GÖKTÜRK

DIRAĞMAN CAMİİ SOKAĞI — Fatih İl-çesinin Karagümrük nâhiyesinde Devrişali Mahallesi sokaklarından; Tercüman Yunus Sokağı ile Yahyâzâde Sokağı arasında uzanır, tek dirsekli bir sokaktır, Ananas Sokağı ile kavuşuğu vardır (1934 Belediye Şehir Rehberi, Pafta 7/108). Bir araba geçebilecek genişlikde kabatas döşelidir; kapu numaraları 1—11, ve 2—28 dir; evler hemen tamâmen ahşab olup bir bak-kal dükkânı vardır (mayıs 1966)

Hakkı GÖKTÜRK

DIRAĞMAN ÇEŞMESİ SOKAĞI — Fenerin Hamâmî Muhiddin Mahallesi sokaklarından; Dırağman ve Fethiye Caddelerinin kavuşak noktası ile Mirâc ve Âyan Sokakları arasında uzanır; Sebze bostanı ve Astarıcı sokakları ile kavuşuğu vardır (1934 Belediye Şehir Rehberi, pafta 8/107); bir araba geçecek genişlikde, paket taşı döşeli, Dırağman Caddesi tarafına doğru yokuş bir yoldur; yokuşun alt başında sokağa adını veren çeşme vardır; 1 karyola-koltuk tâmircisi, 1 bakkal, 1 manav, 1 kahvehâne, 1 kunduracı, 1 berber, 1 terzi, 1 kasab 1 gazocağı tamircisi, ve 1 de ebe vardır; kapu numaraları 1—45 ve 2—32 dir (mayıs 1966).

Hakkı GÖKTÜRK

DIRAĞMAN ÇUKURU SOKAĞI — Fatihin Karagümrük nâhiyesinde Beyçeğiz ve Devrişali mahalleleri arasında sınırlı sokaktır, Nurreddin Tekkesi Sokağı ile Kurtağa çeşmesi Sokağı arasında uzanır (1934 Belediye Şehir Rehberi, pafta 7/102 ve 103). Kurtağaçeşmesi Sokağı tarafından gelindiğine göre bir araba geçecek genişlikde, kabatas döşeli dik bir yokuşdur. Sağa sola kavisler çizerek eski ahşab evler ve yeni beton evler arasından geçer; bu sokak üzerinde bir masıra imâlâthânesi vardır; kapu numaraları 3—17 ve 2—20 dir (mayıs 1966).

Hakkı GÖKTÜRK

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Fethiye Kurbünde (Drağman) camii .

Tarihi :

Sene 940

Evlîya Celebi, C.I., s. 307

DRAĠMAN

يك در زبخت

دار طاعات و منزل صلحا

عز و جاهله گاوردی یونس بک
 یبدی بو مسجدی شریفی اول
 روح قدسی ددی اودم تاریخ

ترجمان شه جهان آرا
 قلوبن عون لطفی آله خدا
 دار طاعات و منزل ~~صلی~~ صلی

İzz u câh ile k'oldu Yûnus Bey Tercümân-ı şeh-i cihân-ârâ
 Yabdu bu mescid-i şerifi ol Kuluban avn-ı lutfi ana Hüda
 Rûh-i kudsi didi o dem tarih Dâr-ı taât u menzil-i sülehâ

دار = 205
 طاعات = 481
 و = 6
 منزل = 127
 صلی = 129
 948

خبر

خبرشید بود بجای [کل] بیخ ؟

یا رب چه بناست این که اورا

یک در زیبشت گفت تاریخ

رضوان چو بدید این عمارت

Farscadur

Yâ Rab çî binâst in ki urâ Hursîd buved be cây-i ^{gûlmîh} ~~gûl yeh~~ ?
 Rıdvân çu bidid in imâret «Yek der zi behîst» ^{gûft} tarih 948

Yarabbi bu ne binadır ki güneş "bile" ^{toprak} [gûl yerine buz kesilir?]

Cennetin kapıcısı olan Rıdvân "adli melek" bu binâyı görünce,
 «Cennetten bir kapı» onun tarihidir dedi.

Yek der zi behîst = 948

(gûl)

فطالردن امین ایده و بودین حضرت رحمان
 جبرانه لطفی شامل پادشاه مرحمت عنوان
 ایوب تشیینه همت بنا سن ایلدی فرمان
 اوله مقبول درگاه جناب ایزد صان
 بر عنا معبدی سلطان احمد ایتی آبادان

۱۱۴۲

شهنشاه جهان سلطان احمد خان ثالث کیم
 و جهوه خیره مائل حقه قائل خسرو کامل
 گوزلجه محترق بوها سی اول داور عالم
 عجب خیر جزمله ایلدی توفیق انی الله
 تمام اولدوقده تاریخین دیدی صاحب دعا گویی

Şehinşâh-ı cihan sultan Ahmed Han-ı sâlis kım
 Hataâlardan emni ide vücûdun Hazret-i Rahmân
 Vucûh-ı hayra mâil Hakka kâil husrev-i kâmil
 Cihâna lutfu şâmil padîşâh-ı merhamet-unvân
 Güzelce muhterik bu câmi'i ol dâver-i âlem
 İdüp tesyidine himmet binâsen eyledi fermân
 Aceb hayr-ı cezinle eyledi tevfi'k anı Allah
 Ola makbûl-i dergâh-ı cenâb-ı İzed-i Meunnân

Görünce
 İdüb

Tamâm olduқта tarihın didi sahib dua-güyü
 Bu ra'nâ ma'bedi Sultan Ahmed itdi âbâdân

1142

DESSEMAN (2)

Mibrab

Camii mibrabı basit yuvarlak bir niş şeklinde dir. Nişin içi yağlı boya ile süslenmiştir. Mibrabın ~~başlangıcında~~ ^{başlangıcında} ~~birinci~~ ^{birinci} ~~haline~~ ^{haline} getirildiği ~~belirtilir~~.

Mimber

Ahşap ve demirdir.

Süsleme

Camii içinde, pencere kenarlarında ~~çok~~ geç devre ait halen işleri vardır.

Onarımlar

Drağman Camii XVIII., XIX. ve XX. yüzyıllarda birçok defa onarılmıştır. Caddenin ^{tarafındaki} avlu kısmının ^{iş tarafında} bulunmuş 1142 H. (1729) tarihli bitâbeden ^{namının} 1729 Prist yangınında yanmış ^{halinde} ^{Sultan} III. Ahmed tarafından aynı yıl içinde ^{onarılmış} ^{öğreniyor}. 1746 (1178 H.) yılında ^{her neyse} ^{camiiyle} birlikte onarılmış ^{tebbeyi} ^{(bu tebbe} camii avlusuna bitirilmiş ^{olan tebbe} Mabelin Cam' a ^{şeyh} ^{bin} ^{den} ^{Boornali} Abdül mümin Efendi eviydi ve tebbe haline getirilerek camii ^{şeyhlerine} ^{başlatılmıştır}) yeniden ^{yaftırılmış} ^{ve} ^{onarılmıştır}. ^{Konyalı} Camii için de bulduğu bir levlede ise 1290 H. (1873) yılında ^{Sultan} Abdülaziz'in Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılmıştır.

Bazı diğer durumlar

Yıdır. Nangır açılır.

TERCÜMAN (DRAĞMAN) YUNUS KÜLLİYESİ

(Durum planı için bk: Resim 55)

- II Halice bakan bir set'in ^{üstüne} yerleştirilmiş, cami, mekteb(?) ne eşmeden oluşan Tercüman Yunus Külliyesi Fethiye Caddesi üzerindedir. Cami sakıflıdır. Ali Sami Ülgen'in çizdiği resimlerde çarpıta ahşap kubbeli olarak gösteriliyorsa da bu kubbe bugün mevcut olmadığı gibi aslında böyle olduğuna dair elde bir belge de yoktur.
- II Hadikat ül-Cevami'de "mekteb" diye tanımlanan ne camiden önce yapıldığı yazılı olan¹ kubbeli yapı Tezkirelerde "medrese" olarak kayıtlı bulunan biria olsa gerektir². Bu medresenin tabii hücreleri ya daha sonra yapıya eklenip kaybolmuş, ya da medrese sadece dershaneden oluşan biçimde düşünülüp inşa edilmişti.
- II Külliye'nin iki binası kuzey tarafı güney tarafından daha uzun olan dihidörler bir avlu içerisinde bulunur. Avlunun aslına dört kapısı vardır bunlardan ikisi avlu nivosundan aşağıda kalan Fethiye Caddesi üzerindedir. Derstaneye çıkan tek holle merdiven yukarıya ve yenilen memnurdur. Son yıllarda hadas aynı düzende olan caminin çift holle merdiveni olan hüdudundan bugün tebrar hullahtır hale gelmiştir. Avlunun üçüncü kapısı batıda, dördüncü kapısı ise kuzeyde bulunur. ^{Çizme,} "Seray Ağası Caddesine açılan kuzey kapısının sağında avlu duvarına yapılmıştır.
- II İçinde Tercüman Yunus Bey'in mezarı da bulunan kuzey caminin doğusunda, cami ile derstane arasında dardır.

1. C. I., s. 113.

(Dırağman Yunus Bey Medresesi);

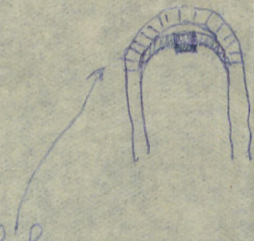
2. Tezkiret ül-İbniye, bab-ı Salis no. 45 / Tezkiret ül-Mi'marin, nev'i Salis 46. sıra (Dırağman Yunus Medresesi).

DRAMAN CAMII set üstünde

Moloz taş, çatısı ahşap ve keiremitti.

pen. 2 katlı. İstif pen. kemerli (tepe) sebeleriz.

alt pen. kemerli (tepe), sonradan içine yuvarlak kemer yapılmış (xviii 44.)

çift taraflı dış istif pen. üstü ağaç yapılmış (non tanırda) içte vitray yapılmış.

Mihrab basit, yuvarlak taş boyalı.

Mimber ahşap, değersiz.

İçeride pencere kenarlarında halam işleri var. Kubbe kaldırılmış.

Misraie köşeli kufeli. stal. serife, aynalı kordululu, kusun kütlesi.

sey. yeni yapı. kapalı, ev biçiminde yapılmış. yeni yapı. Hic. güzel değil.

portal. içeride kütübe. basit kemer yeşil-beşme merm. basit büyük merm.

MEKTEP (Cihan Güneş Klübü)

revakli yapılmış.

sahab cephesi kufeli. jantlar moloz taş.

2 sıra pen.

alt pen ^{baş.} mi me söve, sağ kemer büyük merm.

üst pen. 0 sebeleri, kemerli.

Pandantifli kubbe. selişgen taşlarla her cephesinde kufeli.

Kapın yan pen. kivi. orijinal keçe kapatılmış.

Kubbe kusun tahtıdır.